

แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน

ไทย - กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พินเอก รณรงค์ โรจนเสน

ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 111

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2564

เอกสารวิจัยเรื่อง   แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน
ไทย – กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว
โดย   พັນเอก รณรงค์ โจรจนเสน
อาจารย์ที่ปรึกษา   พັນเอก สีนสมุทร์ จันทรเนตร

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2564 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก
(มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พັນเอก ประธานกรรมการ
(สินสมุทร์ จันทรเนตร)

พັນเอก ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา
(ประทิน นาคชื่น)

พັນเอกหญิง กรรมการ
(กนิษฐา ฐิติวัฒนา)

พັນเอกหญิง กรรมการ
(นวลสมร จรวงษ์)

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก รณรงค์ โรจนเสน
เรื่อง แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว
วันที่ กันยายน 2564 **จำนวนคำ :** 9,203 **จำนวนหน้า :** 24
คำสำคัญ การข้ามแดน แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสถานการณ์แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และเพื่อกำหนดแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้วที่เหมาะสม ซึ่งประเด็นในการศึกษาประกอบด้วย สถานการณ์แรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ผลกระทบที่เกิดจากการมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในพื้นที่ ประเด็นสุดท้ายคือสาเหตุที่ยังคงมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสม ซึ่งจากการวิจัยพบว่าสถานการณ์แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดสระแก้วยังคงมีความรุนแรง และยังคงมีความน่าเป็นห่วง เพราะจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่มีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีมูลค่าการค้าชายหลายหมื่นล้านบาท และเป็นจังหวัดต้นทางจังหวัดหนึ่งที่แรงงานต่างด้าวจะเข้ามาและลักลอบเข้าไปในพื้นที่ตอนใน โดยแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ควรดำเนินการใน 2 ด้านควบคู่กันไป กล่าวคือด้านการประสานความร่วมมือกับประเทศกัมพูชาโดยใช้กรอบความร่วมมือระดับท้องถิ่น และด้านการจัดการภายในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งมาตรการในจังหวัดควรประกอบด้วย มาตรการอำนวยความสะดวกให้มีการใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกต้อง มาตรการในการป้องกัน และมาตรการในการปราบปราม ซึ่งได้จากการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่กำหนด โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยหลักและมีแรงงานจังหวัดสระแก้วเป็นฝ่ายเลขานุการ มุ่งเน้นในการ

ดำเนินการต่อผู้ประกอบการ/นายจ้าง ให้จ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมาย
ลดปัญหาข้อขัดข้องและข้อจำกัดในการทำให้แรงงานต่างด้าวถูกต้อง และปราบปรามกลุ่ม
ขบวนการค้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการตรวจสอบการ
ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันการทุจริตและละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งถ้ามีการ
ดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ได้เสนอไว้ สถานการณ์แรงงาน
ต่างด้าวผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดสระแก้วน่าจะดีขึ้นตามลำดับ และสามารถที่จะนำไปใช้
เป็นแนวทางให้กับจังหวัดชายแดนอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงานต่างด้าวผิด
กฎหมายในภาพรวมของประเทศได้

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Ronnarong Rochanasena

TITLE : Guidelines for management of foreign workers in the Thai - Cambodian border area : A case study of Sa Kaeo province.

DATE : September 2021 **WORD COUNT :** 9,203 **PAGES :** 24

KEY TERMS : Border Crossing, Illegal Alien Workers, Management approach Foreign Workers

CLASSIFICATION : Unclassified

This research aims to explain the situation regarding migrant workers in the Thai-Cambodian border area in order to analyze the problems and impacts relating to illegal migrant workers. This research also aims to establish appropriate guidelines for managing migrant workers in the Thai-Cambodian border area, particularly in Sa Kaeo Province. This study considers the situation of foreign workers both legal and illegal and the impacts of illegal alien workers in the area. The last point to be discussed is why there are still illegal migrant workers and foreign labor management practices. From the research, it was identified that the situation of illegal migrant workers in Sa Kaeo Province is still very severe and of particular concern. Because Sa Kaeo Province is a province that shares a border with Cambodia, has a trade value worth ten of millions of baht and is one province of origin where migrant workers can enter Thailand and then be smuggled into the inner area. The guidelines to increase the efficiency in administering migrant workers needs to be performed in two areas concurrently. One area is cooperation with Cambodia through the local framework of cooperation and the second area is the management within Sa Kaeo Province itself. The measures taken within Sa Kaeo Province should consist of measures that will facilitate the correct

use of foreign workers, preventive measures and measures to suppress illegal foreign workers. This is derived from the integration and cooperation of each relevant department acting under their authority and the law. The Internal Security Operations Division of Sa Kaeo Province is the main unit and the Director of Provincial Labour act as the secretary. The focus is on the process for entrepreneurs and employers to hire foreign workers legally and to reduce problems and restrictions in hiring foreign workers correctly. The focus is also on suppressing illegal foreign labor trade groups, and establishing measures to monitor the conduct of officers in order to prevent corruption and neglect of their duties. If there is a process that follows the proposed foreign worker labor management guidelines, the situation regarding illegal foreign workers in Sa Kaeo Province should improve accordingly. This can then be used as a guideline for other border provinces which will reduce the problem of illegal migrant workers in the country overall.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษา/ประธานกรรมการควบคุมเอกสารวิจัย พันเอก สิ้นสมุทร์ จันทรเนตร ที่กรุณาให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล รวมถึงตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยแล้ว ยังได้รับกำลังใจและคำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณ พลเอก จิตตศักดิ์ เจริญสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาพิเศษ พันเอก ประทีน นาคชื่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาสนับสนุนข้อมูลข้อปรับปรุง ข้อแก้ไข อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย พันเอกหญิง กนิษฐา ฐิติวัฒนา และ พันเอกหญิง นवलสมร จรวงษ์ กรรมการควบคุมเอกสารวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา รวมถึง พลตรี มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก ที่กรุณาอนุมัติให้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากผู้เกี่ยวข้อง ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 66 และผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ ให้สำเร็จสมบูรณ์ได้ตามความมุ่งหมายและหวังว่าวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดผลดีต่อวิทยาลัยการทัพบก กองทัพบกและประเทศชาติสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
วิธีการศึกษา	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	5
สาเหตุของปัญหา	5
สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดสระแก้ว	8
สถานการณ์แรงงานจังหวัดสระแก้ว	9
สถานการณ์แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจังหวัดสระแก้ว	10
ปัญหาและผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย	13
การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมา	15
แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดน ไทย - กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว	17
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	21
บทที่ 4 บทสรุป	23
เอกสารอ้างอิง	25
ประวัติย่อผู้วิจัย	28

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประมาณ 798 กิโลเมตร มีจังหวัดที่ติดชายแดนจำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด สำหรับสภาพพื้นที่เขตแดนไทย - กัมพูชา มีลักษณะเป็นภูเขา พื้นที่ราบและลำคลองเล็ก ๆ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เป็นอุปสรรคในการเดินข้ามแดนไปมาของประชาชนทั้งสองประเทศ ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนของประเทศไทยจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีความต้องการแรงงานในภาคเกษตรจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตของทุกปี จากความแตกต่างทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และความต้องการแรงงานราคาถูกของนายจ้าง ทำให้เกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการลักลอบเข้ามาทำงาน ก่อนที่แรงงานบางส่วนจะลักลอบเข้าไปทำงานในจังหวัดตอนใน ปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อทางสังคม สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และความมั่นคงด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID -19 (coronavirus disease starting in 2019) ซึ่งประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและการบริการด้านสาธารณสุขดีกว่าประเทศไทย ทำให้การลักลอบข้ามแดนเข้ามาทำงาน ก่อให้เกิดการนำพาโรคและการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลกระทบต่อประชาชนและความมั่นคงของประเทศไทย

สำหรับจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย มีแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นพื้นที่ราบไม่มีเครื่องกีดขวางทางธรรมชาติ เป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ใกล้ภาคกลาง ใกล้เมืองขนาดใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมของประเทศ มีเครือข่ายเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับประเทศกัมพูชาทั้งทางถนนและทางรถไฟ มีปริมาณการค้าตามแนวชายแดนมูลค่าสูง มีความต้องการแรงงานทั้งภาคการเกษตรและภาคการบริการ และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกัมพูชาเข้ามาผ่านทางจังหวัดสระแก้วเป็นจำนวนมาก จึงนับได้ว่าจังหวัดสระแก้วมีความสำคัญอย่างมาก และเป็นจังหวัดต้นทาง

ที่สำคัญจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามา ซึ่งผู้วิจัยเป็นข้าราชการในสังกัดกรมทหารราบที่ 111 ที่มีภารกิจป้องกันชายแดนด้านจังหวัดสระแก้ว และได้ประสบปัญหาการลักลอบข้ามแดนของแรงงานต่างด้าวมาโดยตลอด จึงมีความสนใจการวิจัยในหัวข้อนี้ โดยที่ผ่านมากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ยังมีจุดที่ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาหาแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ตามที่กล่าวมา เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่ออธิบายสถานการณ์แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย
3. เพื่อกำหนดแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้ 6 ด้าน ซึ่งงานวิจัยนี้จะตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในประเด็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น ในประเด็นที่ 1 ความมั่นคง, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายที่ 7 จัดระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่มั่งคั่งและยั่งยืน โดยน่านโยบายด้านแรงงานต่างด้าวกระทรวงมหาดไทย นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวกระทรวงแรงงาน นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวจังหวัดชายแดน กฎหมายแรงงาน กฎหมายการข้ามแดน ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณาปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รวมทั้งผลกระทบของแรงงานต่างด้าวที่มีในพื้นที่เพื่อหาแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้าน

จังหวัดสระแก้ว ที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะลดปัญหาแรงงานต่างด้าวได้
 อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยตามภาพ

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่
 ชายแดนไทย – กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย : เป็นการวิจัยเอกสารโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์
 เป็นแนวทางในการวิจัย

2. ขอบเขตการศึกษา :

2.1 ขอบเขตของประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านความมั่นคง, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564, นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวกระทรวงมหาดไทย นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวกระทรวงแรงงาน นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวจังหวัดชายแดน กฎหมายแรงงาน กฎหมายการข้ามแดน กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อตกลงระหว่างประเทศ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เสร็จภายใน เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

2.2 ศึกษาปัญหาและแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเฉพาะแรงงานกัมพูชา ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว

3. แหล่งข้อมูลเอกสาร : สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เข้าถึงได้และมีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ หนังสือ/ตำราในห้องสมุด เอกสารอิเล็กทรอนิกส์บนอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจากเว็บไซต์ของทางราชการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล : ใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาแนวทาง/ข้อเสนอ เพื่อแก้ไขปัญหาในระดับยุทธศาสตร์

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน : 1) พัฒนาและเสนอโครงร่างการวิจัย เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 2) เก็บรวบรวมข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 3) วิเคราะห์ข้อมูล เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 4) สรุปผลการวิจัย เดือนเมษายน พ.ศ. 2564 5) เขียนรายงานการวิจัยและจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้เข้าใจสถานการณ์แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว
2. ได้ทราบปัญหาของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านต่าง ๆ
3. มีแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ที่เหมาะสม

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

สาเหตุของปัญหา

การใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านมีมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากประเทศไทยมีการพัฒนาและเจริญมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านมาตามลำดับ ค่าครองชีพต่าง ๆ ก็ต้องสูงตามความเจริญไปด้วย เมื่อค่าครองชีพสูง ค่าจ้างแรงงานก็จะสูงตาม (กระทรวงแรงงาน, 2562) และอีกประการหนึ่งคือประเทศที่มีการพัฒนา ประชากรส่วนใหญ่มักปฏิเสธการจ้างงานประเภทงานบ้าน งานกรรมกรสกปรก หรืองานที่ต้องใช้แรงงานหนัก จึงเป็นเหตุให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ประกอบกับความต้องการของนายจ้างซึ่งต้องการใช้แรงงานจำนวนมากแต่ค่าแรงต่ำ จึงทำให้มีการนำแรงงานจากประเทศด้อยพัฒนาเข้ามาในประเทศ นอกจากนี้สวัสดิการที่รัฐบาลจัดให้แก่แรงงานต่างด้าว ด้วยเหตุผลทางสิทธิมนุษยชน เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษาของบุตรและอื่น ๆ ล้วนเป็นประโยชน์ที่แรงงานต่างด้าวได้รับโดยไม่ต้องจ่ายต้นทุน ดังนั้น ผลตอบแทนที่แรงงานต่างด้าวได้รับจึงไม่ได้มีเพียงค่าจ้างที่เป็นเงิน แต่รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ด้วย เมื่อประเทศไทยมีปัจจัยเหล่านี้ จึงกระตุ้นให้แรงงานบางส่วนยอมเสี่ยงลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ต้องผ่านกระบวนการของหน่วยราชการต่าง ๆ มากมายหลายขั้นตอน หรือบางครั้งอาจถูกปฏิเสธการเข้ามาอันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น เหตุผลด้านสาธารณสุข ซึ่งทางราชการเกรงว่าแรงงานต่างด้าวอาจนำโรคระบาดมาแพร่สู่ประชาชนไทย หรืออาจเกิดจากการสงวนแรงงานไว้ให้ประชาชนไทย แต่อย่างไรก็ตามแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ยังมองว่าประเทศไทยเป็นแหล่งชุมทรัพย์มหาศาลของพวกเขา ซึ่งรัฐบาลไทยเองก็ทราบปัญหานี้ดี จึงได้ออกมาตรการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ทุกวิถีทาง การลงนามร่วมกับเพื่อนบ้านและให้มีการจ้างแรงงานตามกระบวนการ MOU (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, ม.ป.ป.) เพื่อส่งเสริมให้มีการนำเข้าแรงงานอย่างถูกกฎหมาย หรือการผ่อนปรนให้ผู้ประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวอยู่ในการปกครองนำแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นไปจดทะเบียนให้ถูกต้องตามระเบียบ แต่นโยบายดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากนายจ้างต้องการเพียงแรงงานทักษะต่ำ แต่ต้อง

จ่ายค่าดำเนินการสูงเพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบ และต้องใช้ระยะเวลาจนกลายเป็นภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันคาดว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ยังไม่มาจดทะเบียนประมาณ 1 – 1.5 ล้านคน เกือบครึ่งหนึ่งของคนกลุ่มนี้เป็นผู้หญิงและเด็ก ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ทำให้ประเทศไทยได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าในยุโรปและอเมริกาที่นำเอาประเด็นเหล่านี้มาเป็นมาตรการกีดกันทางการค้า (วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์, 2562) ถึงแม้ว่าแรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะเป็นประโยชน์และมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยอยู่พอสมควรก็ตาม แต่จำนวนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมาย ได้ก่อให้เกิดปัญหาและเกิดผลกระทบต่าง ๆ ในสังคมไทยเป็นอย่างมากเช่นกัน

สาเหตุการย้ายถิ่นแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านมาในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยผลักดันภายนอกประเทศ ประกอบด้วย

1.1 ระบอบการเมืองการปกครองของประเทศเพื่อนบ้าน มีความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นคง จึงแสวงหาเสรีภาพและความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

1.2 ภาวะเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน ประชาชนว่างงาน มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความผันผวนทางเศรษฐกิจ มีภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินตกต่ำ ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงทำให้มีแรงงานหลั่งไหลมาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีภาวะเศรษฐกิจดีกว่า

1.3 มาตรการควบคุมการออกนอกประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีมาตรการและการควบคุมที่ชัดเจน ไม่เข้มงวดในการจัดระเบียบการออกนอกประเทศของประชาชน และประชาชนที่หลบหนีออกนอกประเทศก็ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาล

2. ปัจจัยดึงดูดภายในประเทศประกอบด้วย

2.1 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ที่มีความเจริญอย่างรวดเร็ว ประสบความสำเร็จในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายทุนได้อย่างเสรี ปัจจัยการขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้มีความต้องการแรงงานมากขึ้น ในขณะที่อัตราการแข่งขันกับตลาดโลกมีสูงขึ้น การลดต้นทุนในการผลิตโดยใช้แรงงานราคาถูก จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ดีที่สุดของผู้ประกอบการ

2.2 สภาพการณ์ขาดแคลนแรงงาน อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรของไทย ซึ่งพบว่าอัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศมีอัตราลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือสัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีการชะลอตัวลง มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

2.3 สภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดนของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ส่วนที่เป็นแผ่นดิน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้สะดวกต่อการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

2.4 ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างแรงงาน เป็นแรงดึงดูดที่สำคัญให้แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งเป็นค่าจ้างและรายได้ที่สูงกว่าการทำงานในประเทศของแรงงานต่างด้าวมาก

2.5 ความนิยมของนายจ้างคนไทยในการจ้างแรงงานต่างด้าว เพราะแรงงานเหล่านี้มีความขยัน อดทน ไม่เลื่องงาน และไม่เกียจงาน

2.6 การได้รับคำชักชวนจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน หรือผู้เคยอพยพหลบหนีเข้ามาก่อน ได้ชักชวนหรือบอกเล่าถึงโอกาสการมีงานทำในประเทศไทย

2.7 มาตรการสกัดกั้นควบคุมคนเข้าเมืองของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเข้าออกตามแนวชายแดนกระทำได้ง่าย เพราะช่องทางเข้าออกตามแนวชายแดนมีมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง

2.8 การผ่อนปรนของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา ประเทศไทยไม่เคยมีนโยบายการใช้กำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรง ทำให้มีการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้ามา การเข้ามาของแรงงานผิดกฎหมาย จะเริ่มจากเข้ามาทางจังหวัดชายแดน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหานี้ที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชายแดนติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา และราชอาณาจักรกัมพูชา กับประเทศไทยก็มีความแตกต่างทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน จึงเป็นเหตุให้มีแรงงานกัมพูชาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก และจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่หน่วยงานของผู้วิจัยปฏิบัติงานป้องกันชายแดน ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ส่วนใหญ่ได้มาจากประสบการณ์ และจากการซักถามแรงงานต่างด้าวที่ถูกจับกุมได้ในเมื่อแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ยังมีความจำเป็นมากต่อระบบเศรษฐกิจของไทย การหาแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสม จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศและแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นด้วย

สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว (จังหวัดสระแก้ว, 2563) ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 247 กิโลเมตร มีพื้นที่ 4,496,961 ไร่ ทิศตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา เป็นระยะทางตามแนวชายแดนประมาณ 165 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบประมาณ 100 กิโลเมตร และลำน้ำ ประมาณ 65 กิโลเมตร ฝั่งไทยมีอำเภอที่ติดชายแดน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง อำเภออรัญประเทศ และอำเภอคลองหาด ฝั่งตรงข้ามตามแนวชายแดน ตรงกับอำเภอทอมพวก อำเภอสวายเจก อำเภอโอโจรว กรุงปอยเปต อำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย, อำเภอสำเภาลูน และอำเภอพนมปรีก จังหวัดพระตะบอง ที่ตั้งของจังหวัดสระแก้วมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ในการเป็นประตูสู่ภูมิภาคอื่นของประเทศ โดยเฉพาะการเป็นประตูสู่อีสาน และประตูสู่อินโดจีน เนื่องจากมีความพร้อมของเครือข่ายระบบเส้นทางคมนาคมทั้งทางถนนและทางรถไฟ มีจุดผ่านแดนที่สำคัญ 2 จุด คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จุดผ่านแดนถาวรบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด และจุดผ่อนปรนการค้าอีก 2 จุด คือ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ - มาลัย และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา - บึงตากวน รวมทั้งมีตลาดโรงเกลือหรือตลาดชายแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้ามือสองและอื่น ๆ ที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาค สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศปีละหลายพันล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัดขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร รองลงมาเป็นสาขาการผลิตอุตสาหกรรม และสาขาการค้าส่ง-ปลีก ในปี พ.ศ. 2558 คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ได้มีประกาศที่ 1/2558 กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 ใน 6 จังหวัด ซึ่งมีจังหวัดสระแก้วอยู่ด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) เพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ปัญหาความมั่นคงพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ข้าวมีพื้นที่ปลูก 720,898 ไร่ มันสำปะหลังมีพื้นที่ปลูก 406,477 ไร่ อ้อยมีพื้นที่ปลูก 406,649 ไร่ ข้าวโพดมีพื้นที่ปลูก 81,793 ไร่ ยางพารามีพื้นที่ปลูก 66,357 ไร่ ลำไยมีพื้นที่ปลูก 55,559 ไร่ ปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ปลูก 43,897 ไร่ ทำให้ภาคการเกษตรมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก

สถานการณ์แรงงานจังหวัดสระแก้ว

ประชากรของจังหวัดสระแก้วระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย มีจำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป 506,748 คน แยกเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวม 341,530 คน (ผู้มีงานทำ 333,071 คน ผู้ว่างงาน 7,562 คน ผู้ที่รอฤดูกาล 897 คน) คิดเป็นร้อยละ 67.4 เมื่อพิจารณาลักษณะของการประกอบกิจกรรมของผู้มีงานทำในเชิงเศรษฐกิจพบว่า มีผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมมากกว่าในภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 60.9, 39.1 ตามลำดับ (สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, 2563) โดยสรุปในภาพรวมอัตราการจ้างงานหรือการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของจังหวัดสระแก้ว จะมีลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานแบบเป็นวัฏจักรหรือวงจร ทั้งนี้เพราะพื้นที่จังหวัดเป็นเขตเกษตรกรรม ประชากรซึ่งเป็นกำลังแรงงานของจังหวัดจะอาศัยอยู่ในภาคส่วนของเกษตรกรรม เพื่อช่วยครัวเรือนในการทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะเคลื่อนย้ายไปหางานทำภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดอื่น ๆ และบางส่วนจะเคลื่อนย้ายกลับมาภาคเกษตรกรรมอีกครั้งในฤดูเพาะปลูก วนเวียนลักษณะเช่นนี้อย่างเป็นวัฏจักรทุกปี จึงมีส่วนทำให้จังหวัดสระแก้วขาดแคลนแรงงาน

สำหรับจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในจังหวัดสระแก้ว ข้อมูล ณ วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 17,360 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว, 2563) ประกอบด้วย ประเภท 3 สัญชาติ ได้แก่กลุ่มนำเข้า (MOU) มีจำนวน 1,192 คน (เมียนมาจำนวน 198 คน ลาวจำนวน 197 คน กัมพูชาจำนวน 797 คน) กลุ่มพิสูจน์สัญชาติมีจำนวน 2,917 คน (เมียนมาจำนวน 261 คน ลาวจำนวน 60 คน กัมพูชาจำนวน 2,596 คน) กลุ่มที่ใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) มีจำนวน 13,020 คน (กัมพูชาจำนวน 13,020 คน) และประเภทสัญชาติอื่น คือ กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไปมีจำนวน 212 คน กลุ่มคนต่างด้าวเข้ามาตาม BOI จำนวน 1 คน กลุ่มบุคคลพื้นที่สูงมีจำนวน 18 คน

นอกจากนี้ยังมีแรงงานต่างด้าวกัมพูชาเข้ามาทำงานแบบเข้าไป-เย็นกลับ ในพื้นที่อำเภอชายแดน ตามที่จังหวัดสระแก้วได้อนุโลม ได้แก่ บริเวณตลาดการค้าชายแดน (ตลาดโรงเกลือ ตลาดบ้านเขาดิน ตลาดบ้านหนองปรือ และตลาดบ้านตาพระยา) และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีจำนวนประมาณ 10,000 ถึง 15,000 คน/วัน รวมทั้งยังมีแรงงานที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาลผลิตทางการเกษตร ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้ถ้าจะเข้ามาทำงานใน

อำเภอตอนใน (อำเภอที่ไม่ติดชายแดน) หรือเข้ามาอยู่หลายวันจะต้องใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) เข้ามาทำงานซึ่งจะมีประมาณ 10,000 ถึง 20,000 คน/ครั้ง เช่น ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อย เป็นต้น (ปัจจุบันแรงงานกลุ่มนี้บางส่วนยังได้รับการอนุโลมให้เข้ามาโดยไม่ต้องใช้บัตรผ่านแดน)

สถานการณ์แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจังหวัดสระแก้ว

จากสภาพพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและมีคลองเล็ก ๆ เป็นแนวเขตแดน ซึ่งคลองดังกล่าวในช่วงฤดูแล้งสามารถเดินข้ามได้ ไม่มีเครื่องกีดขวางธรรมชาติอื่น ๆ ที่จะเป็อุปสรรคในการข้ามแดน ทำให้การลักลอบข้ามแดนกระทำได้ง่าย สำหรับการเดินทางของแรงงานเข้าออกผ่านชายแดนจังหวัดสระแก้ว มี 4 วิธีด้วยกัน คือ 1) หนังสือเดินทาง (Passport) มีหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง (CI) ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยครั้งละ 2 ปี รวมแล้วไม่เกิน 4 ปี (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2561ก) 2) บัตรผ่านแดน (Border Pass) (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2559) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 เห็นชอบแนวทางการดำเนินการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาล เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2558 ได้มีการแก้ไขความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง (สำนักการสอบสวนและนิติการ, 2558) โดยเพิ่มวัตถุประสงค์ของบัตรผ่านแดนเป็นเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง 3) บัตรผ่านแดนชั่วคราวกัมพูชา (Temporary Border Pass) โดยใช้ควบคู่กับบัตรควบคุมพิเศษ (Immigration Card) เป็นการอนุโลมของจังหวัดสระแก้ว ให้ประชาชนกัมพูชาเข้ามาพื้นที่ตลาดบริเวณจุดผ่านแดนเท่านั้น (แบบไปเช้า - เย็นกลับ) 4) การอนุโลมผ่อนผันโดยจังหวัดสระแก้ว กรณีการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร มีการอนุโลม 2 แบบ คือ อนุโลมให้เข้ามาทำงานภาคการเกษตรแบบไปเช้า - เย็นกลับ เฉพาะในพื้นที่อำเภอที่ติดชายแดน และอนุโลมให้เข้มารับจ้างเก็บเกี่ยวผลผลิตตามฤดูกาล โดยกำหนดมาตรการควบคุมให้เกษตรกรผู้ว่าจ้าง จะต้องมาแจ้งความประสงค์ขอใช้แรงงานต่อเจ้าหน้าที่ประจำช่องทางอนุโลมแรงงาน ก่อนนำแรงงานไปทำงาน ซึ่งต้องมีการตรวจสอบจำนวนแรงงานที่

เข้าและออก รวมทั้งการพิสูจน์ตัวบุคคล กำหนดระยะเวลาในการผ่านเข้า – ออก ในกรณี
 ที่เกษตรกรไม่สามารถนำแรงงานส่งกลับในห้วงเย็นได้ทัน ให้ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ประจำจุด
 อนุโลมทราบเบื้องต้นก่อน และจะต้องนำส่งแรงงานกลับภายในวันนั้น ๆ อย่างเคร่งครัด

การเข้ามาโดยบัตรผ่านแดน (Border Pass) คือช่องทางที่เอื้ออำนวยให้เข้ามาอยู่ใน
 ประเทศได้โดยถูกกฎหมาย และเสียค่าใช้จ่ายในการทำเอกสารน้อยกว่าหนังสือเดินทาง
 (Passport) ซึ่งเราจะเห็นได้จากยอดแรงงานกัมพูชาที่เข้ามาทำงานที่จังหวัดสระแก้ว โดย
 ใช้บัตรผ่านแดนมีจำนวนนับหมื่นคน แต่การทำบัตรผ่านแดนนั้นก็ต้องใช้ค่าใช้จ่าย
 พอสมควร เพราะต้องเสียค่าธรรมเนียม คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ
 หรือตามฤดูกาลตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคน
 ต่างด้าว พ.ศ. 2560 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2561ข) สามารถเข้ามาประกอบอาชีพ
 ได้เฉพาะงานกรรมกร (งานที่ต้องใช้แรงงาน) และงานขายของหน้าร้านเท่านั้น ตาม
 ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องกำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563
 (กรมการจัดหางาน, 2563) โดยแรงงานกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ บริเวณ
 ชายแดนไทย-กัมพูชา มีขั้นตอนคือ จะต้องถือหนังสือเดินทางหรือบัตรผ่านแดนที่ประเทศ
 กัมพูชาออกให้ โดยเข้ามาทางจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะ
 ประทับตราอนุญาต ในหนังสือเดินทางหรือบัตรผ่านแดนระยะเวลา 30 วันต่อครั้ง โดยต้อง
 ตรวจสุขภาพและมีใบรับรองแพทย์จากสาธารณสุขจังหวัด แรงงานต่างด้าวต้องประกัน
 สุขภาพเป็นระยะเวลา 3 เดือน ค่าตรวจสุขภาพ 500 บาท ประกันสุขภาพ 500 บาท
 จากนั้นจัดหางานจังหวัดจะออกใบอนุญาตทำงานไม่เกิน 3 เดือนให้แก่แรงงาน มีค่าใช้จ่าย
 325 บาท (ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2562) หาก
 ใบอนุญาตทำงานหมดอายุ ให้คนต่างด้าวเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักรและ
 เดินทางเข้ามาใหม่ และขอใบอนุญาตทำงานตามขั้นตอนที่กำหนดอีกครั้ง ดังนั้นแรงงาน
 ต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจะต้องมีใบอนุญาตทำงาน หากฝ่าฝืนจะมีความผิด
 ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 หรือกรณีถูก
 เจ้าหน้าที่ตรวจพบแรงงานต่างด้าวที่ไม่สามารถแสดงเอกสารใด ๆ ได้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อน
 ว่าคนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต และให้ดำเนินการตาม
 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2560) ซึ่งในการ

ปฏิบัติจริงชาวกัมพูชาที่ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่จะไม่ถูกดำเนินคดีเพราะอ้างว่าไม่มีเงินเสียค่าปรับ และถ้าจะให้ติดคุกก็จะเป็นภาระต่อประเทศมากเนื่องจากมีจำนวนมาก จึงดำเนินการได้เพียงอย่างเดียวคือผลักดันกลับประเทศต้นทาง ทำให้ผู้ลักลอบเข้าเมืองไม่เกรงกลัวและกระทำความผิดซ้ำ ๆ (กรมการจัดหางาน, 2560)

การเข้าประเทศของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ที่มีเอกสารการผ่านแดนถูกต้อง จะเข้ามาตามช่องทาง จุดผ่านแดน/จุดผ่อนปรนทางการค้าตามปกติ สำหรับผู้ที่ไม่ใช่เอกสาร ก็จะมีลักลอบเข้ามาตามช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน การลักลอบเข้ามาจะมีกลุ่มขบวนการนำพาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน นำพาแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้วและนำพาเข้าพื้นที่ตอนใน (นายจ้างหรือแรงงานที่ลักลอบเข้ามาจะเสียค่าดำเนินการให้กลุ่มขบวนการนำพาประมาณ 1,000 ถึง 3,500 บาท/แรงงานหนึ่งคน) และแรงงานกัมพูชาบางส่วนที่เคยลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยมาก่อน อาจผันตัวเองมาเป็นผู้นำพา เมื่อถูกจับกุมได้จะไม่ยอมรับว่าเป็นผู้นำพา แต่จะแจ้งกับเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ซึ่งรูปแบบการลักลอบเข้ามาทำงาน สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

- 1) รูปแบบแรก การเข้ามาแบบมีใบอนุญาต ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) แรงงานต่างด้าวที่มีหนังสือเดินทางโดยถูกต้อง (Passport) จะเดินทางเข้ามาตามช่องทางบริเวณจุดผ่านแดนถาวร และลักลอบเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ตอนใน เมื่อหนังสือเดินทางหมดอายุแล้วไม่ยอมเดินทางกลับ (2) แรงงานต่างด้าวที่มีบัตรผ่านแดน (Border Pass) จะเดินทางเข้ามาที่จุดผ่านแดนถาวร แล้วอาศัยช่องว่างของข้อตกลงที่อนุญาตให้ชาวกัมพูชาเดินทางไปได้ถึงจังหวัดปราจีนบุรี (กรณีแจ้งว่าเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยว) และพักอาศัยอยู่ได้ไม่เกิน 7 วัน แต่เมื่อเข้ามาแล้ว จะลักลอบเดินทางเข้าสู่พื้นที่ตอนใน คาดว่าจะเก็บซ่อนบัตรผ่านแดนและลักลอบหลบหนีเข้ามาพื้นที่ตอนในเพื่อรับจ้างทำงาน และเมื่อถูกเจ้าหน้าที่จับกุมจะไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานใด ๆ ได้ (3) แรงงานต่างด้าวที่เดินทางแบบไปเช้า – เย็นกลับ ใช้บัตรผ่านแดนชั่วคราวกัมพูชา (Temporary Border Pass) โดยผ่านแดนที่จุดผ่านแดน เข้ามาทำงานในตลาดที่บริเวณจุดผ่านแดน และลักลอบเข้าสู่พื้นที่ตอนใน
- 2) รูปแบบที่สอง แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จะเดินทางเข้ามา โดยอาศัยช่องทางตามธรรมชาติ ลักลอบเข้ามาทำงานในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่จะถูกสกัดกั้นจากกองกำลังป้องกันชายแดน และทำการผลักดันกลับตามขั้นตอน

ปัญหาและผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ ปัญหาด้านอาชญากรรมและยาเสพติด เป็นที่ทราบกันดีว่า การมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจำนวนมาก ทำให้เกิดการแย่งงานกันเองระหว่างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายด้วยกัน แรงงานต่างด้าวบางส่วนว่างงาน จึงมักพบว่ามีอาการลักทรัพย์เกิดขึ้น ในชุมชนที่มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่จำนวนมาก บ่อยครั้งมีการทะเลาะวิวาทจากการดื่มสุรา มีการลักทรัพย์จากร้านค้าและชุมชนไทย ทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดระแวงและหวาดกลัวภัยจากการที่มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ในชุมชน นอกจากนี้สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนอีกประการที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่องสิ่งแวดล้อม มีขยะมาก ชุมชนสกปรก เพราะความไม่มีระเบียบของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วจะเห็นได้ชัดเจนที่บริเวณตลาดค้าขายแดนตามจุดผ่านแดน โดยเฉพาะที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ที่ตั้งของตลาดโรงเกลือ จะมีประชาชนกัมพูชาข้ามแดนมารับจ้างทำงานและค้าขายนับหมื่นคนต่อวัน ซึ่งการข้ามมาจะมีทั้งแบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่จะข้ามมาแบบไปเช้า-เย็นกลับ พื้นที่ตลาดโรงเกลือจะมีปัญหามากในเรื่องของขยะซึ่งเกิดจากคนและสินค้าที่นำเข้ามา ขยะเหล่านี้ทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศและการเน่าเสียของน้ำที่คลองลึก ซึ่งเป็นแนวเขตแดน และตลาดแห่งนี้นับเป็นจุดรวมแรงงานผิดกฎหมายแห่งหนึ่ง เพื่อจะเข้าสู่พื้นที่ตอนต่อไป ในส่วนปัญหาด้านการศึกษา โอกาสในการศึกษาของเด็กในครอบครัวแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่จะได้รับการศึกษามีอยู่ 2 ลักษณะคือ การศึกษาจากชั้นเรียนที่ไม่เป็นทางการที่จัดขึ้นกันเองในกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของไทย แต่การที่บุตรของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเหล่านี้ จะได้รับการศึกษาเหมือนเด็กไทยนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสถานศึกษาหลายแห่งอ้างว่าเด็กไม่มีสัญชาติไทย ขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย ก็จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการศึกษาของเด็กไทยด้วย

ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวบางส่วน เป็นพาหนะนำโรคใหม่ ๆ เข้ามาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย จะได้รับการตรวจสุขภาพและค้นหาโรคจากหน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัด และได้รับบัตรประกันสุขภาพ แต่ก็ยังมีกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและไม่ขึ้นทะเบียนจำนวนมากไม่น้อย

เช่นกัน ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนกลุ่มนี้ สร้างปัญหาและผลกระทบในด้านสาธารณสุขต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อันก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่สภาวะสุขภาพอนามัยของแรงงานต่างด้าว เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่สำคัญ ผลกระทบต่อรายจ่ายทางด้านสาธารณสุขหรืองบประมาณที่รัฐต้องเสียไปในการดูแลปัญหาเหล่านี้ หรืออาจกล่าวได้ว่ารัฐต้องแบ่งปันทรัพยากรของคนไทยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมดูแลและการป้องกันโรค ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายและเวลาในการออกติดตาม เพื่อแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขให้กับแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะจังหวัดบริเวณชายแดนจะแบกรับภาระสูง เพราะมีผู้มาใช้บริการมาก อีกทั้งในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ซึ่งติดต่อได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้ป่วยบางรายไม่แสดงอาการจึงทำให้ยากในการควบคุม แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาและหลบซ่อนอยู่ในประเทศ จะทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมโรคอย่างมาก

ผลกระทบด้านความมั่นคง การที่มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก กระจัดกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยไม่ทราบจำนวนและที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่มีอยู่แท้จริง ในขณะที่การบริหารแรงงานต่างด้าวยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาแรงงานต่างด้าวจึงย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายสัญชาติกัมพูชา มีการจ้างงานหนาแน่นมากที่สุดบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ จังหวัดทางภาคตะวันออก ตะวันออกเฉียงเหนือ ลงมาจนถึงบริเวณพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งเป็นศูนย์รวมเศรษฐกิจของประเทศและเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลากหลาย ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายผลักดันแรงงานต่างด้าว แต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะถึงแม้จะสามารถผลักดันแรงงานต่างด้าวกลับไปได้ แต่ไม่นานแรงงานเหล่านั้นก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก นอกจากนี้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายยังมีที่อยู่ไม่ถาวร มีการเคลื่อนย้ายเข้าออกระหว่างประเทศและการเปลี่ยนพื้นที่ทำงานบ่อยครั้ง สำหรับในพื้นที่จังหวัดสระแก้วปัญหาที่พบบ่อยคือ การจารกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ การค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน รวมทั้งปัญหาการลักลอบตัดไม้ ซึ่งกลุ่มขบวนการที่กระทำความผิดดังกล่าว จะใช้แรงงานจากผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพราะแรงงานเหล่านี้ยาก

ต่อการพิสูจน์ตัวบุคคล มีแรงจูงใจจากค่าจ้างที่มีราคาสูง เมื่อถูกเจ้าหน้าที่จับกุมได้ จะไม่สามารถขยายผลไปยังกลุ่มนายทุนได้ อีกทั้งแรงงานผิดกฎหมายเหล่านี้ยังเป็นภาระอย่างมากในการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ผ่านมา

ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตทำงานและการอนุญาตให้ทำงานตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และเรื่องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกระทรวงแรงงานมีภารกิจหน้าที่ในการบริหารจัดการแรงงาน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาประเทศ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทั้งมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา จึงได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานระดับพื้นที่ปฏิบัติ โดยให้แรงงานจังหวัดเป็นตัวแทนของกระทรวงในภูมิภาค ในการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดเอกภาพ เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและแก้ไขปัญหาด้านแรงงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการรายจังหวัด (Action Plan) โดยให้แรงงานจังหวัดเป็นหัวหน้าทีม และเจ้าภาพหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการบริหารงานภาครัฐในประเด็นแผนเดียวกัน (One Plan) ให้สำนักงานแรงงานจังหวัดเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านแรงงาน (Provincial Big Data) โดยพัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านแรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้มีฐานข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน ถูกต้อง และทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสระแก้ว ในสภาวะปกติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนมีหน้าที่ในการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และมี

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานดูแลความมั่นคงทุกเรื่องภายในจังหวัด มีกองกำลังบูรพา/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยก 1 รับผิดชอบป้องกันชายแดน งานด้านความมั่นคงในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบังคับใช้กฎหมายตามอำนาจหน้าที่ ที่ผ่านมาจะเป็นการบริหารจัดการโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เป็นผู้ประสานและหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในกรณีที่เกิดปัญหา ซึ่งการบริหารจัดการปัญหาเป็นไปอย่างแยกส่วนของแต่ละหน่วยงาน มีการแก้ปัญหาาร่วมกันแบบบูรณาการน้อย และการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ยังให้ความสำคัญกับความต้องการแรงงานเพื่อเศรษฐกิจมากกว่าความมั่นคง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาแบบการอนุโลมเป็นครั้ง ๆ ไป ไม่ใช้การบูรณาการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

หน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายประกอบด้วย

- 1) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานหลักของจังหวัด รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทุกด้าน โดยการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 2) ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่คัดกรองตรวจตราบุคคลและยานพาหนะ ที่เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักร และตรวจคัดกรองแรงงานต่างด้าวที่เดินทางมาทำงาน จัดเก็บข้อมูล ภาพถ่ายบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร และผู้กระทำความผิดกฎหมาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับนายจ้างที่มาติดต่อราชการ เพื่อรับแรงงานต่างด้าวไปทำงาน ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- 3) สำนักงานจัดหางานจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ควบคุมและออกใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าว ซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดจะเป็นผู้รับแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวตามแบบที่กำหนด พร้อมทั้งสำเนาเอกสารให้นายจ้างไปรับแรงงานต่างด้าว ด้านตรวจคนเข้าเมืองตามที่แจ้ง และรับใบคำขออนุญาตทำงาน และออกใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าว ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560
- 4) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว และออกใบรับรองให้แรงงานต่างด้าวเป็นหลักฐาน เพื่อไปรับใบอนุญาตทำงาน
- 5) ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม จับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่กระทำความผิด ผู้นำพา ผู้ให้ที่พักพิง

ตลอดจนดำเนินการตรวจสอบ ปรามปราม จับกุม การลักลอบค้ามนุษย์ เป็นต้น
6) กองกำลังบูรพา/กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยก 1 มีภารกิจใน
การป้องกันชายแดน รักษาความมั่นคงภายใน และพัฒนาเพื่อความมั่นคง มีหน้าที่โดยตรง
ในการสกัดกั้นบุคคลต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง ณ แนวชายแดน และพื้นที่รับผิดชอบ

แนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชา ด้าน จังหวัดสระแก้ว

ในอนาคตเศรษฐกิจจะมีการขยายตัว ความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการจะเพิ่มมากขึ้น การเข้ามาของประชาชนกัมพูชาทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องจะเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน จากวัตถุประสงค์การวิจัย ประเด็นที่ศึกษา และข้อมูลที่ค้นพบ พอจะสรุปสาเหตุที่การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้วยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนี้ 1) การใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) เพื่อการท่องเที่ยว ประชาชนกัมพูชาสามารถเข้ามาได้ถึงจังหวัดปราจีนบุรี ทำให้ยากต่อการสกัดกั้น 2) การควบคุมประชาชนกัมพูชาที่ข้ามมาแบบไปเช้า-เย็นกลับ กระทำได้จำกัด 3) ยังไม่มีการ บูรณาการร่วมกับกัมพูชาในการอำนวยความสะดวกในการจัดทำให้แรงงานถูกต้อง ณ จุดผ่านแดนถาวร 4) ค่าใช้จ่ายในการทำให้แรงงานถูกกฎหมายค่อนข้างสูง ประกอบกับแรงงานเปลี่ยนนายจ้างบ่อย 5) การบังคับใช้กฎหมายยังไม่จริงจัง ทำให้ผู้ประกอบการ/นายจ้าง แรงงานต่างด้าว และกลุ่มขบวนการนำพา ยังมีการกระทำผิด และไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการเท่าที่ควร 6) การบูรณาการร่วมของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ยังไม่มีประสิทธิภาพ

จากสาเหตุที่พบ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ดังนี้ 1) การใช้กรอบความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างจังหวัดของทั้งสองประเทศ โดยจังหวัดสระแก้วประสานความร่วมมือกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย และจังหวัดพระตะบอง ดำเนินการดังนี้ (1) ให้พิจารณาเสนอแนวทางแก้ไขปัญหตามสายงานของแต่ละประเทศ เพื่อปรับแก้ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ในเรื่องการข้ามแดนโดยใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass) ให้สามารถเดินทางเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เพียงจังหวัดสระแก้วเท่านั้น เพื่อลดช่องว่างในการลักลอบเข้าสู่พื้นที่ตอนใน รวมทั้งกำหนด

มาตรการหรือบทลงโทษต่อประชาชนกัมพูชา ที่ข้ามแดนโดยใช้บัตรผ่านแดนแล้วไม่เดินทางกลับตามกำหนด หรือลักลอบเข้ามาในพื้นที่ตอนในของประเทศไทย โดยให้ประชาชนทั้งสองประเทศปฏิบัติตามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง กล่าวคือประชาชนจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดน สามารถเดินทางเข้ามาได้เฉพาะจังหวัดชายแดนเท่านั้น เมื่อครบกำหนดจะต้องเดินทางกลับประเทศต้นทาง (2) การแก้ไขปัญหาการใช้บัตรผ่านแดนชั่วคราวกัมพูชา (Temporary Border Pass) ข้ามแดนแบบไปเข้า-เย็นกลับ ซึ่งเป็นการข้ามแดนโดยการอนุโลมของจังหวัดและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยร่วมกันกำหนดมาตรการควบคุม ไม่ให้ประชาชนกัมพูชาที่ข้ามแดนออกนอกพื้นที่ที่กำหนด และเดินทางกลับประเทศภายในวันนั้น ๆ และเพิ่มเติมมาตรการลงโทษต่อบุคคลที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนด (3) การแก้ไขปัญหาการอนุโลมผ่อนผันให้แรงงานกัมพูชาเข้ามารับจ้างทำงานภาคการเกษตร ซึ่งเป็นการข้ามแดนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้จังหวัดสระแก้วดำเนินการแก้ไขปัญหาพร้อมกับจังหวัดบันเตียเมียนเจย จังหวัดพระตะบอง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และนายจ้างหรือผู้ประกอบการ ในการนำประชาชนกัมพูชาเข้ามาทำงานภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระแก้วให้ถูกต้องตามกฎหมาย ตามความในมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 โดยไม่มีการอนุโลม (4) ให้ทั้งสองประเทศร่วมอำนวยความสะดวก ณ จุดผ่านแดนถาวร ในการจัดทำเอกสาร บัตรผ่านแดน และการออกใบอนุญาตทำงาน ให้กับแรงงานที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและบริการให้ครบวงจร ณ จุด ๆ เดียว (One stop service) อย่างต่อเนื่องจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น 2) การบริหารจัดการภายในจังหวัดสระแก้ว ดำเนินการดังนี้ (1) ให้มีการบังคับใช้กฎหมาย โดยผู้ประกอบการ/นายจ้าง และกลุ่มขบวนการนำพา ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด จะช่วยลดปัญหาผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือ (2) ในกรณีที่ใช้บัตรผ่านแดนเข้ามาทำงานในจังหวัดสระแก้ว ตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ควรเพิ่มทางเลือกให้มีใบอนุญาตทำงานอายุ 1 เดือน หรือ 2 เดือน พร้อมทั้งให้มีการปรับลดค่าใช้จ่ายการขอใบอนุญาตทำงานตามอัตราส่วนของจำนวนวันที่ลดลง และในกรณีที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีจากนายจ้างด้วยเหตุผลที่ไม่สมควร ให้มีการชดเชยค่าเสียหายให้กับนายจ้างตามความเหมาะสม (3) แรงงานต่างด้าว

ผิดกฎหมายจะต้องถูกดำเนินคดี โดยลงโทษจากเบาไปหาหนัก อาจจะเริ่มจากลงโทษจำคุกหรือกักขัง 15 ถึง 60 วัน ในช่วงแรกอาจจะใช้ขบประมาณมาก แต่ต่อไปจะน้อยลงตามลำดับ จะช่วยลดปัญหาการลักลอบเข้าเมืองและกรณีแรงงานเปลี่ยนนายจ้างบ่อย (4) การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมาตรการป้องกันและปราบปราม โดยมีกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบกำกับดูแลในภาพรวม และมีแรงงานจังหวัดสระแก้วเป็นฝ่ายเลขานุการ ให้มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้วตามภาพ

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

ในมาตรการป้องกันดำเนินการเรื่อง การสกัดกั้นตั้งแต่แนวชายแดน มีกองกำลังบูรพา/กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 1 ส่วนแยก 1 รับผิดชอบหลัก การจัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดในพื้นที่ตอนใน ทั้งแบบประจำที่และไม่ประจำที่ มีตำรวจภูธรจังหวัดรับผิดชอบหลัก การประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการในด้านการขนส่งทุกประเภท ให้ช่วยกันคัดกรองบุคคลที่ใช้บริการ มีขนส่งจังหวัดรับผิดชอบหลัก การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ/นายจ้าง และแรงงานต่างด้าว ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย มีจัดหางานจังหวัดรับผิดชอบหลัก

ในมาตรการปราบปรามดำเนินการเรื่อง การบูรณาการกำลังร่วมกัน จัดเป็นชุดปราบปราม เฉพาะกิจ ให้สามารถตรวจสอบการทำงานซึ่งกันและกันได้ จะช่วยแก้ปัญหาคอร์รัปชันของ เจ้าหน้าที่ โดยแต่ละหน่วยให้หมุนเวียนเจ้าหน้าที่มาร่วมปฏิบัติงาน ผู้วางแผนในการตรวจ หรือหัวหน้าชุดเฉพาะกิจจะต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายโดยตรง และจะต้องมีการหมุนเวียนหัวหน้าชุดเฉพาะกิจทุกครั้งเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ และที่สำคัญคือการรักษาความลับในการปฏิบัติงาน ชุดเฉพาะกิจนี้จะต้องทำการตรวจสอบ สถานที่ต่าง ๆ เป็นประจำ โดยไม่ต้องแจ้งให้สถานประกอบการทราบล่วงหน้า เช่น โรงงาน อุตสาหกรรม พื้นที่เกษตร พื้นที่ก่อสร้าง และกิจการอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าว จำนวนมาก ให้เน้นตรวจสอบความถูกต้องของแรงงาน สวัสดิการขั้นพื้นฐานและสิทธิที่แรงงาน จะต้องได้รับตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงานต่างด้าวเปลี่ยนนายจ้างบ่อยและ ปัญหาผู้ประกอบการ/นายจ้าง ไม่ให้ความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป ประเด็นหลักที่การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรคือ แรงงานเหล่านั้นไม่กลัวที่จะถูกจับกุม เพราะยังไม่มี การดำเนินการตามกฎหมาย ประเด็นรองลงมาคือผู้ประกอบการหรือนายจ้าง ต้องการแรงงาน ราคาถูก ยอมจ่ายสินบนให้เจ้าหน้าที่ดีกว่าที่จะจ้างแรงงานที่ถูกต้อง ด้วยเหตุผลที่ว่า การทำให้แรงงานถูกต้องตามกฎหมายมีค่าใช้จ่ายสูงและนายจ้างไม่สามารถควบคุมแรงงานให้ ทำงานกับตนเองได้ตลอด กล่าวคือเมื่อแรงงานไม่พอใจที่อยู่กับนายจ้างปัจจุบัน ก็จะไปหา นายจ้างใหม่ หรือยอมที่จะทำงานแบบผิดกฎหมายกับนายจ้างใหม่ หรือหนีกลับประเทศ ดันทาง ประเด็นสุดท้ายคือเจ้าหน้าที่ทะเลาะการปฏิบัติหน้าที่หรือทุจริตงานในหน้าที่ ซึ่งถ้า มีการดำเนินการตามแนวทางบริหารจัดการที่ได้เสนอไว้แล้ว สถานการณ์แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดสระแก้วน่าจะดีขึ้นตามลำดับ และสามารถที่จะนำไปใช้เป็น แนวทางให้กับจังหวัดชายแดนอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายใน ภาพรวมของประเทศได้

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ควรดำเนินการใน 2 ด้านควบคู่กันไป กล่าวคือด้านการประสานความร่วมมือกับประเทศกัมพูชาโดยใช้กรอบความร่วมมือระดับท้องถิ่น และด้านการจัดการภายในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งมาตรการในจังหวัดควรประกอบด้วย มาตรการอำนวยความสะดวกให้มีการใช้แรงงานต่างด้าวที่ถูกต้อง มาตรการในการป้องกัน และมาตรการในการปราบปราม ซึ่งได้จากการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่กำหนด โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยหลักและมีแรงงานจังหวัดสระแก้วเป็นฝ่ายเลขานุการ มุ่งเน้นในการดำเนินการต่อผู้ประกอบการ/นายจ้าง ให้จ้างแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมาย ลดปัญหาข้อขัดข้องและข้อจำกัดในการทำให้ถูกต้องของผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าว และปราบปรามกลุ่มขบวนการค้าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันการทุจริตและละเลยการปฏิบัติหน้าที่ จากแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวดังกล่าว สามารถนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

จินตนา พรพิไลพรรณ (2550) ศึกษาเรื่องปัญหาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายพบว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือบรรเทาการขาดแคลนแรงงานในบางกิจการ ผลเสียมีหลายด้าน เช่น ในด้านเศรษฐกิจทำให้โอกาสในการหางานทำของแรงงานไทยลดลง ในด้านสังคมก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ชุมชนกลุ่มน้อย ปัญหาเด็กไร้สัญชาติและผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นการเพิ่มรายจ่ายในการใช้บริการสาธารณสุขโรคและบริการด้านสาธารณสุข และมีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กต่างด้าวจากต่างประเทศเพราะใช้แรงงานผิดกฎหมายเพื่อผลิตสินค้าส่งออก

ปิยาณี กปิตถัย (2562) ศึกษาเรื่องการนำนโยบายแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว พบว่าด้านนโยบายต้องการใช้แรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนถูกต้อง และแนวทางการปฏิบัติงานของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินนโยบายแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์

และเป้าหมายนโยบายฯ ต้องมีความชัดเจน มีความต่อเนื่อง สามารถนำไปปฏิบัติได้ การประสานความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง, เศรษฐชัย ชัยสนธิ, ชูเกียรติ ช่วยเพชร, และ ธนู อยู่สุขิ (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาคตะวันออกของประเทศไทย พบว่าการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสมและถูกกฎหมายต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน บริษัทรับเหมา นายจ้างและแรงงานต่างด้าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ต้องมีการทำงานอย่างจริงจังไม่แยกส่วนและมองการบริหารจัดการในภาพรวมทุกมิติ เช่น การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น มีการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่กระทำผิด และมีการติดตามประเมินผลด้านการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

สมเดช มุมเมือง (2557) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาจังหวัด เชียงราย พบว่าความยากจนเป็นปัจจัยหลักต้นที่สำคัญและอัตราค่าจ้างสูงเป็นปัจจัยดึงดูดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อแรงงานต่างด้าวในการเข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงราย การขาดแคลนแรงงานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานประกอบการในการจ้างแรงงานต่างด้าว โดยมีข้อเสนอแนะในระดับจังหวัดดังนี้ ให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด จัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการจ้างงานและการคุ้มครองแรงงาน ให้แก่นายจ้าง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตรวจสอบสถานประกอบการที่มีแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้อง และควรกำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอที่จะสรุปได้ว่าแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจะก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศมากกว่าผลดี การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมายังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งต้องมีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง มีการตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไม่ให้ทุจริต และต้องมีการติดตามประเมินผล ซึ่งแนวทางนี้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ได้เสนอไว้แล้วในบทที่ 2

บทที่ 4

บทสรุป

สรุป

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยมีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีพอสมควร กฎหมายไทยเริ่มรับรองสิทธิแรงงานต่างด้าว มีการแสดงเจตจำนงที่จะคุ้มครองแรงงานตามบรรทัดฐานสิทธิแรงงานและสิทธิมนุษยชน มีการริเริ่มแนวทางการปฏิบัติ เช่น การให้สิทธิการรักษาพยาบาล การศึกษาของบุตรหลานแรงงาน และสิทธิพื้นฐานอีกหลายประการ มีการปรับโครงสร้างหน่วยงานในกระทรวงแรงงาน เพื่อจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวได้อย่างรวดเร็ว มีการทำ MOU กับประเทศเพื่อนบ้านว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน การดำเนินการทั้งหมด เป็นความพยายามจัดระบบการจ้างแรงงานให้เข้าสู่กรอบกฎหมาย แต่ก็ยึดความยืดหยุ่นตามสมควร ซึ่งทั้งหมดนี้แม้จะยังไกลจากความสมบูรณ์ แต่นับว่าการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีการปรับปรุงกฎหมายไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเพิ่มบทลงโทษต่อผู้ประกอบการหรือนายจ้าง และเพิ่มบทลงโทษต่อกลุ่มขบวนการนำพาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเข้าประเทศ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การที่แต่ละหน่วยงานต่างทำหน้าที่ของตนโดยไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพ มาจนกระทั่งมีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ และมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเพื่อให้การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวอยู่เสมอ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าระดับนโยบายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ปัญหาอยู่ที่การนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือกันอย่างจริงจัง มีการ

ประชาสัมพันธให้ประชาชนในพื้นที่ได้เห็นความสำคัญในการใช้แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ความร่วมมือกับส่วนราชการ ซึ่งการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จะสำเร็จหรือไม่นั้นปัจจัยสำคัญคือการได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการหรือนายจ้าง ซึ่งจะต้องตระหนักและเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้แรงงานผิดกฎหมาย ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งถ้าผู้ประกอบการได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้ และให้ความร่วมมือ ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายก็จะหมดไปในที่สุด ในอนาคตประเทศเพื่อนบ้านอาจจะมีการพัฒนาที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดสถานะขาดแคลนแรงงานมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยควรจะต้องมีการปรับตัว ในด้านเทคโนโลยีให้มากขึ้น โดยนำมาใช้ทดแทนแรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รัฐต้องให้ความสำคัญในเรื่องวิจัยและการสร้างนวัตกรรมใหม่ภายในประเทศ มากกว่าการนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะจะเป็นการลดต้นทุน และสามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวนั้น ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายประเด็น เช่น เรื่องแรงงานต่างด้าวกับการค้ามนุษย์ เรื่องปัญหาการรับรองสัญชาติบุตรของแรงงานต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย เรื่องการพัฒนาระบบบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เหมาะสมกับหน่วยงานด้านความมั่นคง เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเกิดประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยที่สอดคล้องกับความมั่นคงแห่งชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ เพื่อใช้ศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2560). แนวปฏิบัติสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบบริษัท นำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศ การทำงานของคนต่างด้าว และนายจ้าง/สถานประกอบการ. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER19/DRAWER083/GENERAL/DATA0000/00000046.PDF>
- กรมการจัดหางาน. (2563). ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องกำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/legal_th/68c9bf9be8ce0073681f327e8455e35f.pdf
- กระทรวงแรงงาน. (2562). ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 10) ปรับปรุง เมื่อ 27 ธันวาคม 2562. สืบค้นจาก <https://www.mol.go.th/อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ/>
- จังหวัดสระแก้ว. (2563). แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว (พ.ศ.2561 – 2564). สืบค้นจาก http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/files/com_news/2018-08_f4fff11472823ad.pdf
- จินตนา พรพิไลพรรณ. (2550). ปัญหาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย. จุลสาร เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มิ.ย. - ส.ค. 2550), หน้า 32-42. สืบค้นจาก <https://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- ปิยาณี กปิตถัย. (2562). การนำนโยบายแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาไปปฏิบัติในพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นจาก <https://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง, เศรษฐชัย ชัยสนิท, ชูเกียรติ ช่วยเพชร, และ ธนู อยู่สุขี. (2562). แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาคตะวันออก ของประเทศไทย. สืบค้นจาก <file:///C:/Users/hp/Downloads/221916-Article%20Text-721263-1-10-20191018.pdf>

- วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์. (2562). ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และแนวทางในการแก้ไขปัญหากรณีสหรัฐอเมริกาตัดสิทธิ GSP ของประเทศไทย. ThaiPublica. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2019/11/gsp-usa-wichan/>
- ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2562). ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายตามแนวทางบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวปี 2562-2563. สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/lmi-ne/news/param/site/168/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/27745
- สมเดช มุมเมือง. (2557). การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นจาก <https://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- สำนักการสอบสวนและนิติการ. (2558). ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง. สืบค้นจาก https://multi.dopa.go.th/ilab/official_letter/view125
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2560). พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง 2522. สืบค้นจาก https://www.immigration.go.th/?page_id=2577
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว. (2563). สถานการณ์แรงงานจังหวัดสระแก้วปี 2563 (มกราคม - ธันวาคม). สืบค้นจาก https://sakaio.mol.go.th/news_group/labour_situation
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). ประกาศ กนพ. ที่ 1/2558 กำหนดพื้นที่ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 19 ม.ค. 58. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=5203&filename=index
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (ม.ป.ป.). บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเพื่อความร่วมมือด้านแรงงาน. สืบค้นจาก https://www.doe.go.th/prd/alien/downloads/param/site/152/cat/14/sub/83/pull/sub_category/view/list-label

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2559). คู่มือองค์ความรู้เรื่องการพิจารณาอนุญาตทำงาน
ของคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ตามมาตรา 14 แห่ง
พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก [https://doe.go.th
/prd/alien/knowledge/param/site/152/cat/19/sub/0/pull/category/vie
w/cover-view](https://doe.go.th/prd/alien/knowledge/param/site/152/cat/19/sub/0/pull/category/view/cover-view)

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2561ก). คู่มือแนวปฏิบัติการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับ
นายจ้างในประเทศ ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงาน
ระหว่างรัฐ (MOU). สืบค้นจาก [https://doe.go.th/prd/alien/knowledge/param
/site/152/cat/19/sub/0/pull/category/vie w/cover-view](https://doe.go.th/prd/alien/knowledge/param/site/152/cat/19/sub/0/pull/category/view/cover-view)

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2561ข). พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของ
คนต่างด้าว 2560. สืบค้นจาก [https://www.doe.go.th/prd/alien/law/param
/site/152/cat/102/sub/0/pull/category/view/list-label](https://www.doe.go.th/prd/alien/law/param/site/152/cat/102/sub/0/pull/category/view/list-label)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก รณรงค์ โรจนเสน
วัน เดือน ปี เกิด	18 สิงหาคม 2512
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ.2537	วิทยาศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ.2539	วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต GEORGE WASHINGTON UNIVERSITY
พ.ศ.2546	หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 82
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2548 – 2549	ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายข่าวกรอง กองพลทหารราบที่ 5
พ.ศ.2550 – 2557	นายทหารปฏิบัติการข่าว กองการข่าว กองทัพบกที่ 1
พ.ศ.2558 – 2561	นายทหารปฏิบัติการ มณฑลทหารบกที่ 11
พ.ศ.2562 – 2563	ผู้บังคับการกรมสนับสนุน กองพลทหารราบที่ 11
ตำแหน่งปัจจุบัน	
พ.ศ.2563 – 2564	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 111

